

УДК 342.7

**Олексій Олексійович НАВРОЦЬКИЙ,**

директор інституту міжнародної освіти

Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна;

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-0961-3164>

## **ТРАНСФОРМАЦІЯ ПРАВОВОГО СТАТУСУ ДИТИНИ ЗА УМОВ ЗАГОСТРЕННЯ ВІЙСЬКОВО-БЕЗПЕКОВОЇ СИТУАЦІЇ В УКРАЇНІ**

Правовий статус дитини, як і правовий статус дорослих осіб має певну структуру, яка складається із прав, обов'язків, гарантій державного захисту прав дитини, основ юридичної відповідальності. Правовий статус дитини трансформується під впливом різноманітних чинників. Одним із таких є військово-безпекова ситуація у державі, реалії якої змушують державу в адміністративному порядку вдаватися до розширення правового статусу дитини задля створення максимуму організаційно-правових умов для забезпечення її добробуту. У більшості випадків це виражається у розширенні переліку законодавчо закріплених прав дитини.

Реалії державного розвитку України протягом останніх трьох років обумовили загострення економічної і безпекової ситуації в державі. У зв'язку з цим, з 2014 р. значна кількість дітей, як і деяких інших категорій громадян, які постійно проживали на території Автономної Республіки Крим та окремих районів Донецької і Луганської областей, змушені були змінити місце проживання. У зв'язку з цим, держава у відповідності до Закону України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб» від 20.10.2014 р. № 1706-VII визнала за дітьми ще один спеціальний правовий статус – «внутрішньо переміщена особа» [1]. Діти, які здобули статус внутрішньо переміщеної особи наділяються спектром специфічних правомочностей. Зокрема, такі діти мають право:

- вимагати від місцевих державних адміністрацій влаштування до дитячого закладу, закладу охорони здоров'я або закладу соціального захисту дітей на умовах повного державного забезпечення;

- вимагати від органів державної влади і місцевого самоврядування сприяння у соціальному захисті, а також забезпечення дотримання вимог законодавства під час встановлення опіки чи піклування над дітьми-сиротами та дітьми, позбавленими батьківського піклування, їх усиновлення, застосування інших передбачених законодавством форм влаштування дітей;

- вимагати від місцевих державних адміністрацій вжиття спеціальних заходів щодо охорони життя і здоров'я дитини у разі виникнення загрози її життю та здоров'ю, втрати дітьми батьківського піклування;

- на соціальне супроводження у разі сирітства та позбавлення дитячого піклування;

- на державне забезпечення функціонування внутрішньо переміщених прийомних сімей, дитячих будинків сімейного типу, сімей з дітьми, над якими встановлено опіку чи піклування, до яких діти влаштовані згідно з рішеннями районних державних адміністрацій, виконавчих органів міських чи районних у містах рад тих адміністративно-територіальних одиниць, з яких здійснюється внутрішнє переміщення;

- на влаштування дітей, які мають статус внутрішньо переміщеної особи у сім'ї родичів, патронатних вихователів, до закладів соціального захисту дітей з урахуванням індивідуальних потреб дитини;

- на використання можливостей рефінансування витрат з будівництва або повернення відсотків за сплаченими кредитами, які внаслідок окупації чи військових дій, негативних наслідків збройного конфлікту, проявів насильства, масових порушень прав людини та надзвичайних ситуацій природного чи техногенного характеру набули каліцтва чи інвалідності, або лишилися без годувальника, або без належної опіки;

- на справедливий розподіл міжнародної гуманітарної, благодійної, технічної та будь-якої іншої безповоротної допомоги.

У 2016 р. у законодавство було введено поняття «дитини, що постраждала внаслідок воєнних дій чи збройних конфліктів». Також у відповідності до діючого законодавства України діти, які перебувають у зоні воєнних дій і збройних конфліктів, та діти, які постраждали внаслідок воєнних дій і збройних конфліктів користуються низкою прав, реалізація яких дає можливість мінімізувати негативний вплив реалій воєнного часу. Зокрема, зазнав змін Закон України «Про

охорону дитинства» від 26.04.2001 р. № 2402-III [2]. У відповідності до ст. 30-1, 31 Закону «Про охорону дитинства» означена категорія дітей наділяється такими правами:

- право вимагати від держави догляду за дітьми та возз'єднання їх із членами сім'ї, включаючи розшук, звільнення з полону, повернення в Україну дітей, незаконно вивезених за кордон;

- право вимагати від органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування проведення першочергового відселення дітей, які опинилися чи можуть опинитися у зоні воєнних дій чи збройних конфліктів, до безпечних районів;

- право вимагати від держави встановлення місцезнаходження членів сім'ї дитини, а також надання організаційного сприяння пошукам, що здійснюються членами сім'ї, громадськими, благодійними, волонтерськими, гуманітарними організаціями та фондами, що беруть участь у возз'єднанні сімей;

- право на проведення за рахунок держави медичної, психологічної, педагогічної реабілітації та соціальної реінтеграції дітей, які постраждали внаслідок воєнних дій і збройних конфліктів;

- право дітей, які є біженцями вимагати від держави через уповноважені органи вжиття необхідних заходів щодо забезпечення додаткового або тимчасового захисту на території України, а також вимагати від держави сприяння розшуку батьків або інших законних представників.

#### **Список бібліографічних посилань**

1. Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб : закон України від 20.10.2014 № 1706-VII. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 1. Ст. 1.

2. Про охорону дитинства : закон України від 26.04.2001 № 2402-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 30. Ст. 142.

*Одержано 07.03.2019*

---

УДК 343.13

**Віталій Олегович НАЙДА,**

*курсант 3 курсу факультету № 1*

*Харківського національного університету внутрішніх справ*

*(науковий керівник – Даль А. Л., кандидат юридичних наук, старший викладач*

*кафедри оперативно-розшукової діяльності факультету № 2*

*Харківського національного університету внутрішніх справ)*

## **СТАНОВЛЕННЯ ПРИНЦИПУ ВЗАЄМОДІЇ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВИХ ОРГАНІВ І ГРОМАДИ В УКРАЇНІ**

Становлення майже будь-якої діяльності, її еволюцію можна розглядати через призму розвитку фундаментальних начал такої діяльності, які відображають історію розвитку держави та права на даному етапі, панівні настрої та ідеї у суспільстві.

У теорії ОРД багато дослідників в тій чи іншій мірі аналізували принципи, їх сутність, особливості, класифікацію. Так, визначеній проблематиці свої дослідження присвятили О. І. Алексєєв, Г. К. Синилов, В. М. Аتماжитов, І. А. Клімов, Ю. С. Блінов, О. Ю. Шевчук та інші.

Принципи ОРД сформувалися в процесі практичної діяльності оперативних підрозділів органів внутрішніх справ, були узагальнені й визначені теорією ОРД та отримали нормативне закріплення в законодавстві, відомчому правовому регулюванні [1, с. 60].

Зазначимо, що в юридичній літературі немає єдиних поглядів щодо визначення принципів ОРД. Так, А. М. Колодій у монографії «Принципи права України» зазначає, що будь-які принципи – продукт людської діяльності. Вони є соціальним явищем – як за джерелом походження, так і за змістом [2, с. 44]. Деякі дослідники акцентують увагу на тому, що принципи є сферою правосвідомості, правової ідеології та науки [4, с. 22], інші – відносять їх до змісту досить широко визначеного чинного права [3, с. 3].

Ми вважаємо ключовим у сучасному розумінні ОРД в Україні саме принцип взаємодії оперативно-розшукових органів і населення.

Відповідно до Академічного тлумачного словника української мови під взаємодією в широкому значенні цього слова розуміють взаємний зв'язок між предметами у дії, а також погоджена дія між ким-, чим-небудь.